

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD
REPUBLIKE SRPSKE
BANJA LUKA
72 0 P 051101 18 Rev
Banja Luka, 20.9.2018. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Biljane Tomić, kao predsjednika vijeća, Darka Osmića i Tanje Bundalo kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužiteljice A. R., koju zastupa punomoćnik B. C., advokat iz B., protiv tuženih S. R. iz M., D. K. iz M. i D. S. iz M., koje zastupa punomoćnik A. I., advokat iz G., radi poništenja testamenta, odlučujući o reviziji tužiteljice izjavljenoj protiv presude Okružnog suda u Banjaluci 72 0 P 051101 17 Gž od 09.11.2017. godine, na sjednici održanoj dana 20.9.2018. godine, donio je

PRESUDU

Revizija se odbija.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Gradišci 72 0 P 051101 15 P od 24.10.2016. godine odbijen je kao neosnovan tužbeni zahtjev tužiteljice kojim je tražila da se utvrdi da je svojeručni testament od 24.09.2003. godine, pokojnog B. R. iz M., a koji je proglašen na ročištu od 05.05.2015. godine u ostavinskom postupku broj 72 0 O 038179 13 O pred Osnovnim sudom u Gradišci, ništav i bez pravnog dejstva, te će se imovina pokojnog B. R. iz M., umrlog dana 08.05.2013. godine raspraviti po zakonu te da se obavezu tuženi da tužiteljici nadoknadi troškove postupka sa zakonskom zateznom kamatom od dana presuđenja pa do isplate.

Obavezana je tužiteljica da tuženima nadoknadi troškove postupka u iznosu od 3.180,00 KM.

Sa viškom zahtjeva za isplatu troškova tuženi su odbijeni.

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci 72 0 P 051101 17 Gž od 09.11.2017. godine žalba tužiteljice je odbijena i prvostepena presuda potvrđena.

Odbijen je zahtjev tužiteljice za naknadu troškova žalbenog postupka.

Blagovremenom revizijom drugostepenu presudu pobija tužiteljica zbog pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji i pobijana presuda preinači, bez konkretnog prijedloga u pogledu načina preinačenja ili da se revizija usvoji, pobijana presuda ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Odgovor na reviziju nije podnesen.

Revizija nije osnovana.

Predmet odlučivanja u ovom parničnom postupku je zahtjev tužiteljice da se utvrdi da je ništav svojeručni testament koji je sačinio B. R. iz M. 24. godine, a koji je proglašen u ostavinskom postupku koji se vodi kod Osnovnog suda u Gradišci pod brojem 72 0 O 038179 13 O, te zahtjev za naknadu troškova parničnog postupka.

Raspravljajući o ovako postavljenom tužbenom zahtjevu prvostepeni sud je utvrdio: da je zavještalc B.R. – suprug tužiteljice, a brat i ujak tuženih, sačinio testament godine koji je napisan pisaćom mašinom i potpisan od strane zavještaoca; da na tom testamentu nema potpisa svjedoka; da je isti zavještalc naknadno sačinio drugi, svojeručni testament dana godine i lično ga potpisao; da kasnijim testamentom raniji testament nije stavljen van snage; da je zavještalc B. R. umro godine; da je testament od godine proglašen u ostavinskom postupku koji se vodi iza zavještaoca kod Osnovnog suda u Gradišci u predmetu broj 72 0 O 038179 13 O; da je rješenjem Osnovnog suda u Gradišci broj 72 0 O 038179 13 O od 22.05.2013. godine prekinut ostavinski postupak i da je tužiteljica upućena da pokrene parnični postupak radi utvrđivanja ništavosti testameta; da iz sadržaja testameta proizlazi da testator svoju pokretnu i nepokretnu imovinu nakon svoje smrti ostavlja braći V. i S. R.; da za nasljednike svoje imovine poslije smrti testatora i smrti njegove braće određuje tužene D. K. i D. S.; da su tužiteljica i umrli B.R. zaključili brak...godine u Č.; da je B.R. umro ...godine; da su za života ostavioca tužiteljica i on potpisali ugovor kojim se tužiteljica odriče prava na imovinu koja je posebna imovina B.R.; da pokretna i nepokretna imovina koja je predmet ostavinskog postupka je posebna imovina umrlog B. R. i da je u testamentu sadržano da navedeni testament važi samo ukoliko ne dođe do promjena u bilo kom smislu.

Imajući u vidu ovako utvrđeno činjenično stanje, prvostepeni sud je zaključio da testament ispunjava sve uslove propisane odredbom člana 66. Zakona o nasljeđivanju („Službeni list SR BiH“ broj 7/80) koji je važio u vrijeme sačinjavanja testameta i u skladu sa identičnom odredbom člana 68. stav 1. Zakona o nasljeđivanju („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 1/09) koji je sada na snazi, da se tužiteljica zaključenim ugovorom odrekla prava na nasljeđivanje korištenja imovine koju je njezin suprug unio u bračnu zajednicu kao posebnu imovinu, slijedom čega je u cijelosti odbio tužbeni zahtjev tužiteljice.

Odlučujući o žalbi tužiteljice izjavljenoj protiv prvostepene presude, drugostepeni sud je prihvatio činjenična utvrđenja i pravno shvatanje prvostepenog suda, te je žalbu odbio, a prvostepenu presudu potvrdio.

Odluke nižestepenih sudova su na zakonu zasnovane.

Mjerodavno pravo koje se ima primijeniti u ovoj situaciji je Zakon o nasljeđivanju SR BiH (Sl. list SR BiH 7/80, u daljem tekstu: ZON), koji je bio na snazi u vrijeme sačinjavanja spornog testameta, a po odredbi člana 171. stav 2. važećeg Zakona o nasljeđivanju („Sl. glasnik RS“ 1/09), prema kojoj se na zavještavanja ... koja su sačinjena do dana stupanja na snagu ovog zakona (13.01.2009. godine) primjenjuju propisi koji su važili u vrijeme njihovog sačinjavanja.

Odredbom člana 66. ZON propisano je da je testament punovažan ako ga je zavještalc napisao svojom rukom i ako ga je potpisao.

Za punovažnost svojeručnog testamenta nije nužno da je u njemu označen datum kada je sačinjen, ali je korisno da datum bude naznačen.

U konkretnoj situaciji, tokom postupka među strankama nije bilo ni sporno da je predmetni svojeručni testament od godine svojeručno napisao i potpisao ga zavještalc B. R. Ta činjenica predstavlja priznatu činjenicu u smislu odredbe člana 125. stav 1. Zakona o parničnom postupku ("Službeni glasnik RS" br. 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13 -u daljem tekstu: ZPP), koju nije potrebno dokazivati, budući da je tužiteljica saslušana u svojstvu parnične stranke, nakon što joj je predložen original predmetnog testamenta, izjavila da su rukopis i potpis na testamentu, rukopis i potpis zavještaoca B. R. Zbog toga nema značaja tvrdnja revizije da je zavještalc bio u obavezi da testament potpiše punim imenom i prezimenom. Takav potpis na svojeručnom testamentu nije propisan relevantnim odredbama ZON. Istina je da Zakon o ličnom imenu Republike Srpske propisuje da se građani u pravnom prometu služe svojim ličnim imenom koje se sastoji od imena i prezimena, ali tim zakonom, niti bilo kojim drugim propisom, nije određena forma potpisa građana. Potpis definitivno predstavlja lični znak svakog pojedinca, grafološki i grafoskopski potpuno individualiziran i različit za sva fizička lica, a kojim on ovjerava sadržaj i prihvatanje pismenih dokumenata u pravnom saobraćaju.

Tačna je tvrdnja revidenta da zavještalc kasnijim (svojeručnim) testamentom od ... godine nije opozvao raniji testament napisan pisaćom mašinom dana godine, ali ta činjenica je bez značaja za konačnu odluku u ovoj parnici.

Prema odredbi člana 104. ZON, ako se kasnijim testamentom ne opozove raniji testament, odredbe ranijeg testamenta ostaju na snazi ukoliko nisu u suprotnosti sa odredbama kasnijeg testamenta.

U konkretnoj situaciji, testament od godine pisan mašinom i potpisan od strane zavještaoca i svojeručni testament istog zavještaoca od godine imaju potpuno identičan sadržaj u pogledu obima zaostavštine i nasljednika, zbog čega pravilno sudovi kasniji testament smatraju važećim iako u svojim odlukama nisu dali takvo obrazloženje. Sudovi su pravilno, praktično u formi prethodnog pitanja u smislu odredbe člana 12. ZPP, smatrali raniji testament nevažećim zbog nedostatka forme, obzirom da taj testament nije sačinjen prema odredbama člana 67. ZON. Naime, taj testament je napisan pisaćom mašinom i potpisan od strane zavještaoca, ali ne i od strane svjedoka, što ga, i prema ocjeni ovog suda, čini nevažećim, a jedini validan testament je svojeručni testament od godine.

U svakom slučaju, valja naglasiti da propuštanje opozivanja ranijeg testamenta u kasnijem testamentu ni u kom slučaju kasniji testament ne čini nevažećim.

Bez ikakvog značaja za validnost testamenta je i činjenica da je zavještalc na svojeručnom testamentu, prilikom njegovog potpisivanja stavio tekst „potpis davaoca punomoći“. Naime, iz samog naslova spornog pismena (*testament*) i njegovog sadržaja svojeručno napisanog od strane zavještaoca potpuno je jasno da je zavještalc bio svjestan da to pismeno predstavlja izjavu njegove posljednje volje – testament, a unošenje riječi *punomoć* može se pripisati samo omašci zavještaoca. Osim toga, od podnošenja tužbe do okončanja postupka niti jedna od stranaka nije tvrdila da zavještalc iz bilo kojih razloga nije bio svjestan svojih postupaka prilikom sačinjavanja testamenta, tako da se daljnje obrazlaganje ovog prigovora revizije ukazuje suvišnim.

Takođe, pravilno su sudovi u smislu odredbe člana 88. ZON, u kontekstu sa ostalim izvedenim dokazima tumačili odredbu na kraju testamenta koja glasi „ovde navedeno važi ako za mog života ne dođe do promjene u bilo kom smislu“.

Prema ocjeni ovog suda pravilno nižestepeni sudovi nalaze da takva odredba testamenta predstavlja uslov u smislu člana 86. stav 2. ZON, ali nije potrebno analizirati taj uslov u smislu činjenice da li je on dovoljno razumljiv ili dozvoljen. Naime, sporno je bilo tokom postupka da li zaključenje braka zavještaoca i tužiteljice ... godine predstavlja „promjenu“ u smislu citirane odredbe testamenta, koja bi testament učinila nevažećim.

Navedenu dilemu u potpunosti je uklonilo postojanje bračnog ugovora sačinjenog između zavještaoca i tužiteljice dana ... godine, čija valjanost nije bila upitna u ovom parničnom postupku. Naime, odredbom člana III tog ugovora, tužiteljica se odrekla prava na nasljeđivanje i korištenja imovine koju je unio njen suprug (zavještalc) u bračnu zajednicu i prihvatila da se ta imovina uruči njegovoj braći. Dakle, bez obzira na valjanost navedene odredbe bračnog ugovora koji je rezultat saglasne izjave volja stranaka, iz njene sadržine proizilazi da zavještalc pod promjenom koja bi testament mogla učiniti nevažećim nije podrazumijevao zaključenje braka, čime se prigovor revizije, istaknut u tom pravcu ukazuje neosnovanim.

Pravilno je drugostepeni sud protumačio i supstituciju navedenu u testamentu koja glasi: „nasljednici *moje* pokretne i nepokretne imovine su poslije moje smrti i smrti moje braće

1. K. D. rođen
2. S. (K.) D.rođena“

Naime, odredbom člana 83. stav 1. ZON propisano je da zavještalc može odrediti testamentom lice kome će pripasti nasljedstvo ako određeni nasljednik umre prije njega, ili se odrekne nasljedstva, ili bude nedostojan za nasljeđivanje; a stavom 3. istog člana da zavještalc ne može odrediti nasljednika svome nasljedniku.

U konkretnoj situaciji, sporno je da li unošenje nasljednika K. D. i S. D. u testament kao mogućih nasljednika predstavlja dozvoljenu supstituciju iz odredbe člana 83. stav 1. ZON ili nedozvoljeno određivanje nasljednika testamentarnog nasljednika iz odredbe stava 3. istog člana.

Prema ocjeni ovog suda, zavještalc je citiranom odredbom testamenta učinio dozvoljenu supstituciju određujući svoje nasljednike u slučaju smrti primarnih testamentarnih nasljednika prije njegove smrti po odredbi člana 83. stav 1., a nije odredio nasljednike testamentarnim nasljednicima što bi po stavu 3. istog člana bilo nedozvoljeno. Ovo je od značaja pri nespornoj činjenici da je brat zavještaoca V. R. umro prije njega.

Za ovakav zaključak opredjeljujuća je činjenica da je zavještalc u testamentu pri određivanju zamjene primarnih nasljednika, odredio da će u slučaju smrti tih nasljednika, nasljednici *moje* pokretne i nepokretne imovine biti K. D. i S. D., što svakako ne bi bilo moguće pri određivanju nasljednika primarnih nasljednika jer bi u tom slučaju trebalo da stoji nasljednici njihove imovine, a što bi bila nedozvoljena odredba testamenta u smislu člana 83. stav 3. ZON, a kako to nastoji prikazati revident.

Bez ikakvog značaja za rezultat postupka je i prigovor revizije da zavještalc nije u testamentu precizno odredio koja imovina predstavlja njegovu zaostavštinu. Takva obaveza zavještaoca nije propisana niti jednom odredbom ZON, a prema ocjeni ovog suda, na način

kako je to zavještalcu učinio u testamentu, raspolagao je svojom cjelokupnom pokretnom i nepokretnom imovinom. U svakom slučaju, eventualni problemi koji mogu nastati izvršenjem testamenta nisu predmet ove parnice, niti tužiteljica ima pravni interes isticati takve prigovore, obzirom na rezultat parnice.

Prema navedenom, pobijana presuda nema nedostataka na koje se ukazuje revizijom, niti onih na koje sud pazi po službenoj dužnosti, pa je o reviziji tužiteljice odlučeno kao u izreci temeljem odredbe člana 248. ZPP.

Predsjednik vijeća
Biljana Tomić

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Amila Podrašćić